

Edukace jako rozvoj základních kvalit osobnosti

**cíl edukace
(určuje zaměření)**

efekty edukace = produkty edukačních procesů
(důsledky a účinky pro člověka i společnost)
= rozvoj subjektivních kvalit jedince

Historický exkurz

- ***antická kalokagathia***
= rozvoj fyzických a psychických kvalit
- ***renesanční návrat*** (např. F. Rabelais)
- ***J. A. Komenský***
rozvíjet hlavu, srdce a ruce, tj. kognitivní,
emocionální a konativní stránku

Jednostranné koncepce

- ***preference intelektuálního*** (kognitivního) ***rozvoje*** – např. Platón, Herbart, „stará škola“
- ***preference citového a volního*** (emocionálního a konativního) ***rozvoje*** – např. Rousseau, Tolstoj, činná škola, alternativní školy, ...

Dvě stránky edukačního (výchovně-vzdělávacího) procesu

vzdělávání

výchova
(v užším
smyslu)

Vzdělávání

- ***vědomosti***
představy + pojmy + názvy
- ***dovednosti a návyky***
motorické + intelektuální + sociální
- ***schopnosti***
motorické + intelektuální + sociální

Výchova (užší)

- **postoje ke skutečnosti**
(velký potenciál „výchov“ – TV)
- **potřeby a zájmy**
(nutný rozvoj např. v TV)
- **chování**
složitá výslednice všech získaných
a rozvinutých kvalit jedince

Komplexní edukace ***(výchova v širokém smyslu)***

vzdělávání
jako rozvoj
vědomostí,
dovedností,
návyků
a schopností

výchova
jako rozvoj
postojů,
potřeb,
zájmů
a chování

Kompetence

- rozvoj kompetencí = cíl vzdělávání
- kompetence = výstupní kategorie
- použití v různých oblastech (škola, profese, politika, ...)
- kompetence = předpoklad úspěšného jednání v praxi
- kompetence = znalosti + jejich využití v praxi + postoje + motivace + ...

Výuka a vyučování

- **výuka** = edukační (vzdělávací + výchovný) proces organizovaný jiným člověkem
- **výuka** = interakce pedagoga a edukanta za účelem dosažení daných cílů
- **výuka** = vyučovací proces + cíle výuky + její obsah + podmínky + prostředky + výsledky výuky
- **vyučování** = vlastní edukační proces vycházející z interakce pedagoga a edukanta

Obsah edukace = kultura

cíl edukace
(určuje její obsah)

efekty edukace = produkty edukačních procesů
(důsledky a účinky pro člověka i společnost)
= **seznámení s kulturou**

Edukace jako rozvoj v kulturních oblastech

- ***k čemu*** vychovávat – sociální role
- ***co*** vychovávat – kvality osobnosti
- ***v čem vychovávat*** –
obsahové oblasti edukace
(komponenty, součásti, druhy, složky) =
seznámení s lidskou kulturou
- klíčové pro tzv. **pedagogiku kultury** =
nejen se seznámit, ale i **kulturu rozvíjet**

Kultura

- **kultura** = sepětí člověka se světem a sebou samým v podobě materiální kultury, umění, vědy, morálky, práva, náboženství, institucí, sociálních návyků, pohybové kultury, ...
- **postmoderní kultura** = respekt vůči **pluralitě** kultur
- *„Kultura leží v srdci lidského rozvoje a civilizace. Kultura je tím, co nechává lidi doufat a snít, protože podněcuje naše smysly a nabízí nám nové možnosti pohledu na skutečnost“ (Sdělení o evropském programu pro kulturu..., 2007)*

Klasické oblasti edukace

Např. Aristoteles, Locke, Spencer:

- rozumová výchova
- mravní výchova
- tělesná výchova

Soudobé oblasti edukace

„Klasické“ (popř. jejich další rozdělení) +

- jazyková
- filozofická
- vědecká
- technická (+ informační technologie)
- estetická
- ekologická (environmentální)
- ekonomická
- politická
- právní
- zdravotní
- dopravní výchova
- ...

Učivo

- = **transformace kultury** do obsahu školní, vysokoškolské, podnikové, ... edukace
- tradiční chápání = souhrn poznatků, které má pedagog předat žákům, studentům, klientům, ... (edukantům)
- širší pojetí = souhrn vědomostí a dovedností, které si má edukant osvojit
- současné pojetí = **veškerá empirie** edukanta získaná ve školní, ... edukaci

Vymezení obsahu školní, ... edukace

- základ školní edukace = **vyučování** – tradičně vymezeno didaktickými dokumenty:
- ***studijní profil*** – obecné cíle výuky
- ***učební plán*** – vyučovací předměty, jejich zařazení do ročníků, hodinové dotace
- ***učební osnovy*** – konkretizace obsahu vyučovacích předmětů

Kurikulum

- tradiční dokumenty postihovaly pouze některé aspekty →
- relativně „nový“ termín (90. léta) **kurikulum**:
- *vymezuje **proč, koho, v čem, jak, kdy, za jakých podmínek a s jakými očekávanými efekty** vzdělávat* (Walterová, 1994)
- → **komplexně řeší** cíle, obsah, metody, způsob organizace a hodnocení školního, VŠ, podnikového, trenérského, ... vzdělávání